

केंद्रीय निरामय आरोग्य विमा योजनांतर्गत
मतिमंद बालगृहातील प्रवेशार्थीचे विष्याचे
शुल्क राज्य शासनामार्फत अदा
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : इडीडी २०१६/प्र.क्र.४४/अ.क.१

मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२.

दिनांक : २६ एप्रिल, २०१६.

वाचा : राष्ट्रीय न्यास ट्रस्ट यांचे पत्र क्र.५/सीसी-एमएएच/एनएटी/२०१५/३७३८-३७४१, दि.११.१.२०१६.

प्रस्तावना :-

राष्ट्रीय न्यास ट्रस्ट या संस्थेने मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल असलेली जनहित याचिका क्र.१८२/२०१० मध्ये मा.न्यायालयाने दि.२०.३.२०१५ आणि दि.३.७.२०१५ रोजी दिलेल्या निर्देशांच्या अनुषंगाने मतिमंद बालगृहामध्ये अपंग मुले/ व्यक्तींना निरामय योजनेचा लाभ देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

जनहित याचिका क्र.१८२/२०१० मध्ये मतिमंद बालगृहांना (१४ अनुदानीत व ४ विनाअनुदानीत) केंद्रीय निरामय आरोग्य योजनेअंतर्गत मतिमंद बालगृहातील विद्यार्थ्यांचे विष्याचे शुल्क राज्य शासनामार्फत अदा करण्याबाबत मा.उच्च न्यायालय येथे दाखल असलेली जनहित याचिका क्र.१८२/२०१०, मुंबई मिरर आर्टीकल्स विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर या प्रकरणी मा.उच्च न्यायालयाने दि.२०.३.२०१५ व दि.३.७.२०१५ च्या आदेशांच्ये मतिमंद बालगृहातील अपंग मुले/ व्यक्तींना निरामय आरोग्य योजनेचा लाभ देण्यासाठी नॅशनल ट्रस्टला निर्देश दिलेले आहेत. त्यानुषंगाने निरामय आरोग्य योजनेचा लाभ देण्याकरीता विमा वर्गणी भरण्याबाबत मध्यप्रदेश सरकारने योजना कार्यान्वित केलेल्या आहेत त्याचप्रमाणे निरायम आरोग्य योजनेला या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर योजनेचे स्वरूप व उद्देश खालीलप्रमाणे आहे :-

योजनेचे स्वरूप व उद्देश :-

केंद्र शासनाच्या नॅशनल ट्रस्ट (राष्ट्रीय न्यास) मार्फत मतिमंद / मेंदूचा पक्षघात झालेल्या व्यक्ती, आत्ममग्न झालेल्या व्यक्ती व बहुविकलांग व्यक्तींकरीता निरामय आरोग्य योजना राबविली जाते. या योजनेचे उद्दीप्त खालीलप्रमाणे आहेत :-

- १) सर्व सामान्य व्यक्तींना परवडेल अशा किंमतीत मतिमंद, आत्ममग्न, बहुविकलांग व मेंदूचा पक्षघात झालेल्या व्यक्तींना रु.१,००,०००/- पर्यंत आरोग्य सेवा पुरविणे.
- २) सर्व सामान्य आरोग्य व दर्जेदार आयुष्य मतिमंद, आत्ममग्न, बहुविकलांग व मेंदूचा पक्षघात झालेल्या व्यक्ती यांना जगता यावे यासाठी मदत करणे.
- ३) थेरेपी करेकटीव्ह सर्जरी, वाहन खर्च व सर्वसाधारण तपासणी ते हॉस्पीटलाईझेशन तसेच ठराविक मर्यादेपर्यंत हॉस्पीटलमध्ये भरती करण्या अगोदरचा व नंतरचा खर्च इत्यादी गोष्टी या योजने अंतर्गत येवू शकतात.

या योजने अंतर्गत मिळणारे फायदे पुढील प्रमाणे आहेत :-

अ.क्र.	तपशिल	मर्यादा	एकूण मर्यादा
१.	हॉस्पीटलाईझेशन		रु.७०,०००/-
अ)	करेकटीव्ह सर्जरी	रु.४०,०००/-	
ब)	नॅन सर्जिकल हॉस्पीटलाईझेशन	रु.१५,०००/-	
क)	भविष्य काळात होणारे हानी, वाढत्या अपंगत्व टाळण्यासाठी शास्त्रक्रिया	रु.१५,०००/-	

२	बाह्य रुग्णसेवा (ओपीडी)		रु.१४,५००/-
अ)	बाह्य रुग्ण औषध उपचार पेथोलॉजी व निदानात्मक सेवा	रु.८,०००/-	
ब)	वाढत्या अपंगत्व टाळण्यासाठी दैनंदिन उपचार (थेरापी)	रु.४,०००/-	
क)	दंत वैद्यकिय सेवा	रु.२,५००/-	
३	अपंगत्व कमी करण्यासाठी थेरापी सेवा		रु.१०,०००/-
४	वैकल्पिक औषध उपचार		रु.४,५००/-
५	वैद्यकिय सेवा घेण्यासाठीचा वाहन खर्च		रु.१,०००/-

या सर्व बाबींचे एका व्यक्तीसाठी कमाल मर्यादा रु.१,००,०००/-

यामध्ये ज्या अपंग व्यक्तींच्या कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.१५,०००/- पेक्षा कमी आहे त्यांच्याकरीता रु.२५०/- व रु.१५,०००/- पेक्षा जास्त असणा-यांकरीता रु.५००/- इतका एकरकमी हप्ता प्रती वर्षी पालकांमार्फत भरण्यात येतो. मध्यप्रदेश व राज्यस्थान या राज्याकडून या योजने अंतर्गत द्यावयाची विम्याच्या हप्त्याची रक्कम रु.२५०/- व रु.५००/- राज्य शासनामार्फत देण्यात येते.

जनहित याचिका क्र.१८२/२०१० मुंबई मिरर आर्टिकल्स विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर या प्रकरणी मा.उच्च न्यायालयाने दि.२०.३.२०१५ व दि.३.७.२०१५ रोजीच्या आदेशान्वये मतिमंद बालगृहातील अपंग मुले/व्यक्तींना निरामय आरोग्य योजनेचा लाभ देण्यासाठी मध्यप्रदेश सरकारने विमा वर्गणी भरण्याची योजना कार्यान्वित केलेली आहे त्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाने ही योजना कार्यान्वित करावीत असे निर्देश दिलेले आहेत.

महिला व बाल विकास विभागाकडून एकूण १४ अनुदानीत व ५ विना अनुदानीत अशी एकूण १९ मतिमंद बालगृहे हस्तांतरीत झाले असून त्यापैकी १ विना अनुदानीत मतिमंद बालगृह सध्या बंद आहे. उर्वरित १४ अनुदानीत मतिमंद बालगृहात एकूण ९८५ व ४ विना अनुदानीत १६१ अशी एकूण ११४६ मंजूर प्रवेशार्थी संख्या आहे. या सर्व प्रवेशार्थीचे निरामय आरोग्य योजनेखाली प्रतिवर्षी विम्याचे हप्ते भरण्याकरीता ११४६ X रु.५००/- = एकूण रु.५,७३,०००/- (रुपये पाच लाख त्र्याहत्तर हजार फक्त) एवढा वार्षिक खर्चभार येईल. यामुळे वर नमूद केलेल्या मतिमंद बालगृहातील प्रवेशार्थ्यांना उपचारासाठी याचा मोठ्या प्रमाणात फायदा होईल.

सदरहू खर्च मतिमंद संस्थांना /बालगृहांना देण्यात येणा-या खालील वेतनेतर अर्थ शिर्षाखाली मंजूर असलेल्या तरतूदीतन करण्यास परवानगी देण्यात यावी.

अर्थशिर्ष राज्यक्षेत्र -२२३५ सामाजिक सुरक्षा व कल्याण

- ०२- समाज कल्याण
- १०१- अपंग कल्याण,
- (०४)- मनोविकलांग व्यक्ती
- (०४)(०१)- मनोविकलांगासाठी असलेल्या अशासकीय संस्थांना सहाय्यक अनुदान (२२३५०८९३)

३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)

अर्थशिर्ष राज्यक्षेत्र -२२३५ सामाजिक सुरक्षा व कल्याण

- ०२- समाज कल्याण
- १०१- अपंग कल्याण,
- ०८- अशासकीय संस्थांना सहाय्यक
- (०८)(०५)- मनोविकलांगासाठी कार्य करणा-या अशासकीय संस्थांना सहाय्यक अनुदान (२२३५२७२४)
- ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)

३. सदर योजनेचे अंमलबजावणी अधिकारी हे संबंधीत जिल्ह्याचे जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद व सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण मुंबई शहर/ उपनगर हे राहतील. तसेच आयुक्त, अपंग कल्याण, पुणे हे नियंत्रक अधिकारी तसेच या योजनेकरीता सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग हे प्रशासकीय विभाग यांना घोषीत करण्यात आले आहे.

४. सदर योजनेवर होणारा खर्च एल-३, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण मनोविकलांगासाठी असलेल्या अशासकीय संस्थांना सहाय्यक अनुदान २२३५ ०८९३ व २२३५ २७२४ (योजनेतर) ३१ सहाय्यक अनुदान (वेतनेतर) या लेखाशिर्षाखाली रूपये ५,७३,०००/- इतका अंदाजित खर्च खर्ची टाकण्यात यावा व सन २०१६-१७ मधील मंजूर असलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय वित्त विभागाचा अनौपचारीक संदर्भ क्र.७८/२०१६ व्यय-१५ दि.४.३.२०१६ नुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०४२६१२३१०६२१२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(जा. मा.गोसावी)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.
- २) मा.मंत्री (सा.न्या.) यांचे खाजगी सचिव.
- ३) मा.राज्यमंत्री (सा.न्या.) यांचे खाजगी सचिव.
- ४) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग.
- ५) आयुक्त, अपंग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ६) सर्व प्रादेशिक उप आयुक्त समाज कल्याण अधिकारी.
- ७) सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- ८) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र -१/२, मुंबई/नागपूर
- ९) निवासी परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- १०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- ११) निवडनस्ती, अपंग कल्याण-१.

*****